ODPOWIEDZI

gra edukacyjna

łowcy

DEZINFORMACJI

MC

LEN CULTURA

beGame.pl

12+

60 MIN

2-4

SPIS TREŚCI

TECHNOLOGIA 1-8

ZDROWIE 9-17

SPRAWY SPOŁECZNE 18-25

ŚRODOWISKO I KLIMAT 26-34

TECHNOLOGIA

KARTA T01

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Post buduje strach przed telefonami przez zastosowane w nim słowa o podsłuchiwaniu i szpiegowaniu. Z jednej sytuacji autor wyciąga zbyt kategoryczny wniosek, że każde urządzenie podsłuchuje użytkowników. Komentarz wzmacnia ten przekaz, przedstawiając podejrzenie o śledzenie jako fakt.

KARTA T02

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Post straszy odbiorcę wizją telefonu przejmowanego przez AI, a sformułowanie „zanim będzie za późno” wprowadza dodatkową

presję. Jako źródło podano anonimowego pracownika Big Techu, nie wiadomo jednak, kim jest ta osoba ani czy można sprawdzić jej kompetencje. Na podstawie niejasnych „sygnałów" autor twierdzi, że sztuczna inteligencja może przejmować kontrolę nad urządzeniem.

KARTA T03

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Tekst opiera się na historii anonimowej czytelniczki, nie da się jej więc sprawdzić, a dodatkowo nie wiadomo, czy ból głowy mógł mieć inne przyczyny. Redakcja z jednej osobistej obserwacji wyciąga zbyt szeroki wniosek o wpływie urządzeń bezprzewodowych na zdrowie. Zdanie „urządzenia bezprzewodowe wpływają na samopoczucie i zdrowie" brzmi jak fakt, choć w tekście nie pokazano żadnych badań ani danych.

KARTA T04

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- GRA NA EMOCJACH

Autor na podstawie danych o korzystaniu z AI wyciąga zbyt daleko idący wniosek, że uczniowie przestaną samodzielnie myśleć i stracą kreatywność. Przekaz ma wzbudzić lęk o przyszłość młodzieży, choć sama informacja o używaniu sztucznej inteligencji nie wskazuje, jakie będą skutki dla nauki czy dorosłego życia.

KARTA T05

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- OPINIA PODANA JAKO FAKT
- GRA NA EMOCJACH

Z jednego problemu z baterią autor wyciąga zbyt szeroki wniosek, że każda aktualizacja psuje telefon. Stwierdzenie, że update'y

zawsze pogarszają działanie urządzeń, brzmi jak fakt, choć opiera się tylko na jednym doświadczeniu. Komentarz o producentach, którzy „wmawiają" użytkownikom poprawę działania, ma wzbudzić nieufność i złość.

KARTA T06

- OPINIA PODANA JAKO FAKT
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Post kategorycznie wskazuje, że ładowanie telefonu do pełna niszczy baterię, bez wyjaśnienia, że jej żywotność zależy również od modelu urządzenia, ustawień i sposobu używania. Komentujący wyciąga z ogólnej informacji zbyt prosty wniosek, że ładowanie było przyczyną gorszego działania telefonu po roku.

KARTA T07

- GRA NA EMOCJACH
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Tekst buduje niepokój, sugerując, że zwykłe odblokowywanie telefonu niesie ze sobą ryzyko śledzenia użytkowników. Stwierdzenie, że skan twarzy „może trafiać do wielkiej bazy danych", brzmi jak fakt, choć artykuł nie podaje żadnych konkretnych dowodów, przykładów ani źródeł.

KARTA T08

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Zastosowane w poście zwroty „zostajemy bez dokumentów" czy „cyfrowa pułapka" budują niepokój. Z jednej chwilowej awarii aplikacji autorzy wyciągają zbyt kategoryczny wniosek, że cyfrowe dokumenty ogólnie są niebezpieczne i uniemożliwiają załatwianie spraw.

KARTA T09

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Autor posta korzysta z konkretnego raportu PARP i prawdziwego porównania sprzedaży online w Polsce ze średnią UE, ale wyciąga z tych danych nieuprawniony wniosek, że polskie firmy „zostaną daleko w tyle za Europą". Hasła o „ostatnim momencie" i „obudzeniu gospodarki" mają wzbudzić niepokój oraz wywrzeć presję, choć sama różnica w sprzedaży online nie wystarcza do tak szerokiej oceny całej gospodarki cyfrowej.

KARTA T10

- MANIPULACJA DANYMI
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- GRA NA EMOCJACH

Tekst manipuluje danymi, bo z informacji o korzystaniu z mediów społecznościowych tworzy alarmujący obraz młodych ludzi „przyklejonych do ekranów". Autor wyciąga też zbyt daleko idący wniosek, że normalne relacje przegrywają z telefonem, choć sama statystyka tego nie pokazuje. Nagłówek „szokujący raport" i grafika mają wzbudzić niepokój.

KARTA T11

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Tytuł artykułu już na samym wstępie ma wzbudzić niepokój czytelników. Dodatkowo autor komentarza wyciąga zbyt szeroki wniosek, że cyberataki są „rozdmuchanym" tematem medialnym, choć brak odczuwalnych konsekwencji w jednej sytuacji nie pozwala ocenić skali ryzyka.

KARTA T12

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- GRA NA EMOCJACH

Post wykorzystuje konkretne dane z podsumowania CERT Polska, ale wyciągnięty z nich wniosek jest zbyt szeroki. Sama informacja o liczbie zgłoszeń nie oznacza jeszcze, że doszło do tylu skutecznych cyberataków ani że system cyberbezpieczeństwa państwa nie działa. Zwrot „każdy z nas może być następny" oraz alarmistyczna grafika mają natomiast wzbudzić strach i poczucie zagrożenia.

KARTA T13

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- GRA NA EMOCJACH

Autor komentarza wyciąga zbyt szeroki wniosek: z ostrzeżenia przed konkretnym sposobem oszustwa robi argument przemawiający za całkowitą rezygnacją z BLIKA. Zwroty o „kolejnej ofierze", „cyfrowych wymysłach" i potrzebie „świętego spokoju" mają wzbudzić niepokój oraz niechęć do płatności cyfrowych.

KARTA T14

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Autor na podstawie jednego krótkiego problemu z logowaniem wyciąga zbyt szeroki wniosek, że cyfryzacja utrudnia prowadzenie firmy. Zdanie „papierowe dokumenty są pewniejsze" jest oceną przedstawioną jak fakt, choć wpis nie pokazuje szerszych danych ani porównania problemów rozwiązań papierowych i cyfrowych.

KARTA T15

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Wpis opiera się na niejasnym „ktoś pisał na forum", więc nie wiadomo, czy historia jest prawdziwa i czego dokładnie dotyczyła. Autor z jednej niezweryfikowanej sytuacji wyciąga zbyt szeroki wniosek o wszystkich małych sklepach internetowych.

KARTA T16

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- GRA NA EMOCJACH

Post nawiązuje do informacji o możliwości rezerwacji wizyty online w ZUS, ale pomija ważny kontekst. Taka rezerwacja nie musi oznaczać likwidacji obsługi w urzędzie. Pytanie o osoby, które nie korzystają z internetu, i zwrot „zwykli ludzie mają problem" wzbudzają niepokój oraz poczucie wykluczenia.

KARTA T17

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- GRA NA EMOCJACH

Wpis pomija ważny kontekst, ponieważ lokalizacja jest potrzebna, żeby aplikacja mogła pokazać najbliższe hulajnogi i działające strefy. Sugerowanie, że firmy „chcą wiedzieć o nas wszystko" i śledzą to, co robimy, buduje w odbiorcach niepokój.

KARTA T18

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Odwołanie się w poście do zdrowia dzieci i sugerowanie ukrywania zagrożenia budują strach. Autor wyciąga zbyt daleko idący wniosek, że sama obecność anteny 5G może oznaczać przyszłe choroby, choć nie podaje żadnych dowodów na taki związek.

KARTA T19

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Autorka wpisu na podstawie obserwacji mniejszej liczby owadów wyciąga zbyt szeroki wniosek, że przyczyną jest nadajnik 5G. Komentarz przedstawia ocenę, że nadajniki źle wpływają na zwierzęta i rośliny, jak fakt, choć w treści nie ma podanych badań ani pomiarów, nie zostały również wykluczone inne możliwe przyczyny.

KARTA T20

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- GRA NA EMOCJACH

Post pochodzi z profilu, którego wiarygodności nie da się sprawdzić. Nie wiadomo, jaka firma organizuje konkurs, gdzie jest regulamin i kto odpowiada za nagrody. Zwroty „ostatnia szansa" i „zostało tylko 15 minut" mają wywołać pośpiech, żeby odbiorca kliknął link bez zastanowienia.

KARTA T21

- OPINIA PODANA JAKO FAKT
- GRA NA EMOCJACH

Przewidywany koniec pracy biurowej jest przedstawiony jak fakt, choć w opisie nie odwołano się do danych ani konkretnej analizy rynku pracy. Wskazanie całych grup zawodowych, które zostaną zastąpione przez AI, oraz tytuł mówiący o „zabraniu wszystkich prac biurowych" mają wzbudzić strach przed utratą pracy.

KARTA T22

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- GRA NA EMOCJACH

Wpis pokazuje jedną sytuację, w której SMS nie został dostarczony, ale pomija ważny kontekst. Kod e-recepty można uzyskać także m.in. w przychodni, a problem mógł wynikać np. z błędnego numeru telefonu w systemie. Autorka wyciąga z tego zdarzenia

zbyt szeroki wniosek: cyfryzacja służby zdrowia może doprowadzić do tego, że pacjent zostanie bez leku. Komentarz o starszej osobie, która sama, „bez pomocy" mierzy się z chorobą, ma wzbudzić strach oraz poczucie zagrożenia.

KARTA T23

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- GRA NA EMOCJACH

Autor z informacji o systemach poprawiających widoczność na przejściach dla pieszych wyciąga zbyt daleko idący wniosek, że przyczynią się one do obserwowania mieszkańców. Zwrot „każdy nasz krok" ma wzbudzić niepokój i poczucie bycia śledzonym.

KARTA T24

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Autor z jednej sytuacji wyciąga zbyt szeroki wniosek, że aplikacje zdrowotne potrafią wykrywać problemy szybciej niż lekarze. Twierdzenie, że medycy nie mają tak dokładnych danych o organizmie jak aplikacje i smartwatche, jest oceną przedstawioną jak fakt, choć wpis nie pokazuje żadnych badań ani porównania skuteczności aplikacji i diagnozy lekarskiej.

KARTA T25

- OPINIA PODANA JAKO FAKT
- GRA NA EMOCJACH

Obietnica „praktycznie pewnego" zysku jest przedstawiona jak fakt, choć nie pokazano żadnych danych ani nie wspomniano o ryzyku. Zwroty mówiące o „ostatnich miejscach" mają wywołać pośpiech, żeby odbiorca wpłacił pieniądze bez dokładnego sprawdzenia oferty.

ZDROWIE

KARTA Z01

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Post odwołuje się do strachu rodziców o dziecko i sugeruje, że inni rodzice powinni natychmiast zwrócić uwagę na podobne sytuacje. Źródłem informacji jest anonimowa znajoma z osiedla, więc opisanej historii nie da się sprawdzić. Autorka sugeruje związek między szczepieniem MMR a zmianą zachowania dziecka, chociaż podaje tylko jedną niezweryfikowaną opowieść.

KARTA Z02

- MANIPULACJA DANYMI
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Wartość 72% wygląda jak wynik badania, ale nie wiadomo, skąd pochodzi, kogo dotyczy ani jak została obliczona, więc może wprowadzać odbiorcę w błąd. Dodatkowo post pochodzi z profilu, którego wiarygodności nie da się ocenić. Autor wyciąga też zbyt daleko idący wniosek, sugerując, że suplementy odpornościowe mogą zastąpić szczepienie tylko dlatego, że organizm ma własną odporność.

KARTA Z03

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- OPINIA PODANA JAKO FAKT
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Główna sugestia pochodzi od „terapeuty biologicznego”, ale nie wiadomo, jakie ma kwalifikacje i na czym opiera swoje zdanie. Stwierdzenie, że takie objawy to często znak ukrytej boreliozy,

brzmi jak fakt, choć w treści nie ma badań ani diagnozy potwierdzającej tę interpretację. Autorka opisuje własne zmęczenie, bóle mięśni i poprawę po „programie oczyszczania", a następnie sugeruje, że podobny problem może dotyczyć wielu osób. To zbyt szeroki wniosek, bo takie dolegliwości miewają wiele różnych przyczyn.

KARTA Z04

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

Screen pokazuje fragment prywatnej rozmowy, ale użytkowniczka nie wskazuje daty, miejsca ani pełnego kontekstu sytuacji. Informacja pochodzi od anonimowej „kuzynki z przychodni", więc nie da się jej sprawdzić. W wiadomości nie ma dokumentu, oficjalnego komunikatu ani pełnej treści rzekomego zalecenia.

KARTA Z05

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Screen pokazuje tylko kawałek historii, ale użytkowniczka nie podaje informacji o rodzaju zmiany, zaleceniach lekarza i dalszym przebiegu diagnostyki. Jako źródło wskazuje anonimową znajomą, a wynik jej biorezonansu nie jest opisany w sposób możliwy do sprawdzenia. Z jednej niepełnej rozmowy autorka wyciąga zbyt szeroki wniosek, że „mniej inwazyjne metody" mogą być właściwym krokiem przed diagnostyką zaleconą przez lekarza.

KARTA Z06

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- OPINIA PODANA JAKO FAKT
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Artykuł pokazuje tylko krótki fragment wypowiedzi lekarza, bez pełnego kontekstu i bez informacji, co dokładnie miał na myśli. Zdanie mówiące o pasożytach i toksynach jako częstych ukrytych przyczynach brzmi jak fakt, ale w tekście nie ma dowodów. Z ogólnej uwagi o diecie i stylu życia autor wyciąga zbyt daleko idący wniosek o potrzebie detoksu ziołowego.

KARTA Z07

- GRA NA EMOCJACH
- MANIPULACJA DANYMI
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Tytuł i słowa „lawinowo" oraz „dramatyczna" mają wzbudzić niepokój. Wzrost zachorowań o 20% dotyczy jednego regionu a nie całej Polski. Z jednego filmu z jednej poczekalni nie można wyciągać wniosku o skali zachorowań.

KARTA Z08

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- OPINIA PODANA JAKO FAKT
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Karuzela pokazuje tylko fragment historii, bez diagnozy, wcześniejszego stanu zdrowia i pełnego przebiegu leczenia. Autor przedstawia własną interpretację wpływu leków na osobowość tak, jakby była pewnym wyjaśnieniem. Z tego, że ktoś mniej płacze i częściej stawia granice, nie wynika, że leczenie zmienia to, kim ta osoba jest.

KARTA Z09

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Twórcami aplikacji są „trenerzy produktywności" i „specjaliści od biohackingu", ale nie wiadomo, czy mają kompetencje w zakresie ADHD. Z tego, że aplikacja może pomagać w organizacji

dnia i nauki, nie wynika, że skorzystanie z niej jest dobre jako pierwszy krok przy objawach podobnych do ADHD. Trudności ze skupieniem mogą mieć różne przyczyny i nie powinny być oceniane na podstawie reklamy aplikacji.

KARTA Z10

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- OPINIA PODANA JAKO FAKT
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Komentujący opierają swoje oceny na prywatnej historii o dziadku i własnych przekonaniach, których nie da się sprawdzić ani odnieść do szerszej wiedzy o zdrowiu psychicznym. Zdania o tym, że „wystarczyłoby więcej dyscypliny" albo że „kiedyś ludzie lepiej radzili sobie sami", są opiniami przedstawionymi jak pewne wyjaśnienie problemu. Z jednej rodzinnej historii i ogólnych obserwacji nie wynika, że współczesne diagnozy lęku są przesadzone albo że trudności psychiczne można rozwiązać samą dyscypliną.

KARTA Z11

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Miniatura obiecuje szybkie rozpoznanie poważnych problemów i straszy, że zwlekanie może skończyć się źle. Źródłem analizy jest anonimowy „mentor równowagi emocjonalnej", którego kwalifikacji nie da się sprawdzić. Na podstawie kilku ogólnych objawów quiz rzekomo pokazuje, czy ktoś ma ADHD, depresję albo toksyczne otoczenie, choć w rzeczywistości ich potwierdzenie wymaga szerszego wywiadu czy nawet diagnostyki.

KARTA Z12

- GRA NA EMOCJACH
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- MANIPULACJA DANYMI

Tytuł straszy, że po lekach można „nie być sobą”, co mocno działa na emocje. Komentarze z internetu są rozpatrywane mimo braku informacji o diagnozie, dawce, czasie leczenia i rozmowie z lekarzem. Setki komentarzy brzmią jak analiza danych, ale nie wiadomo, jak je zebrano, wybrano i oceniono.

KARTA Z13

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Karuzela pokazuje tylko fragment historii jednej osoby, bez informacji o diagnozie, leczeniu, zaleceniach lekarza i przebiegu choroby. Źródłem jest nieopisana „bohaterka historii”, ale nie wiadomo, kim jest ta osoba, kto przedstawia jej doświadczenie ani czy opis można w jakikolwiek sposób sprawdzić. Z jednej niepełnej i anonimowej historii autor wyciąga zbyt szeroki wniosek, że przy każdej poważnej diagnozie najważniejsze jest najpierw wyciszenie organizmu.

KARTA Z14

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Karuzela nie podaje autora, jego kwalifikacji ani źródeł dla twierdzeń o produktach „kwaśnych” i „alkalizujących”, więc odbiorca nie może sprawdzić, skąd pochodzą te porady. Treść pokazuje uproszczony podział żywności na produkty „obciążające” i „alkalizujące”, bez ważnego kontekstu dotyczącego diety, działania organizmu i tego, co w ogóle oznacza „równowaga” lub „zakwaszanie ciała”. Z ogólnego założenia, że sposób odżywiania może wpływać na samopoczucie, autor wyciąga zbyt daleki wniosek, że pierwszym krokiem do zdrowia powinno być usunięcie z kuchni produktów opisanych jako „zakwaszające”.

KARTA Z15

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Określenie „specjalista analizy biologicznej" brzmi fachowo, ale nie pokazuje jasnych kwalifikacji ani wiarygodnej metody badania. Tekst sugeruje, że na podstawie obserwacji jednej próbki krwi można ocenić wiele różnych problemów, od stresu po pasożyty i toksyny. Z tak prostego opisu badania nie wynika, że metoda pozwala rzetelnie wskazać tak szeroki zakres obciążeń organizmu.

KARTA Z16

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU

Post mocno odwołuje się do emocji osób po trudnej diagnozie: strachu, bezradności, samotności i potrzeby odzyskania kontroli. Źródłem wiedzy jest „niezależny konsultant terapii metabolicznych", ale nie wiadomo, jakie ma kwalifikacje medyczne i na czym opiera swoje twierdzenia. Materiał mówi o witaminach i naturalnym wspieraniu organizmu bez ważnego kontekstu, np. rodzaju diagnozy, zaleceń lekarza, leczenia i możliwych ograniczeń takich metod.

KARTA Z17

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU

Autorka uznaje, że wynik domowego testu może zastąpić inne badania, choć z treści to nie wynika. Nie wiadomo, co to za test, kto go opracował i co naprawdę mierzy. Wynik „niskie obciążenie" podano bez wyjaśnienia, czego dotyczy i czy ma związek z badaniami kontrolnymi.

KARTA Z18

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

W wiadomości użyto sformułowań: „WAŻNE!”, „trudna diagnoza” i „może komuś pomożesz”, żeby wywołać presję szybkiego przesłania dalej. Źródłem jest „znajomy znajomego” oraz nieokreślona osoba z zagranicy, więc informacji nie da się sprawdzić. Taki komunikat może sugerować troskę, ale nie podaje żadnego wiarygodnego źródła ani kontekstu medycznego.

KARTA Z19

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Relacja odwołuje się do troski o rodzinę i sugeruje, że codzienne objawy mogą oznaczać ukryty problem. Źródłem jest „naturoterapeutka jelitowa”, ale nie wiadomo, jakie ma kwalifikacje i na czym opiera swoje twierdzenia. Z ochoty na słodycze, zmęczenia czy zgrzytania zębami nie wynika, że problemem są pasożyty.

KARTA Z20

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Autorka posta mówi o bezpieczeństwie i komforcie, używając pozytywnego, emocjonalnego języka. Z jednej osobistej historii wyciąga ogólny wniosek, że spokojne otoczenie może całkowicie zmienić doświadczenie porodu. Taka opowieść, choć ważna dla konkretnej osoby, nie wystarcza do formułowania szerszego wniosku zdrowotnego.

KARTA Z21

- OPINIA PODANA JAKO FAKT
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Hasło mówiące o tym, że bóle głowy, zmęczenie i słaba jakość snu oznaczają przeciążenie organizmu, jest przedstawione jak pewne wyjaśnienie objawów, choć w relacji nie ma dowodów ani diagnozy. Źródłem są „wykwalifikowany badacz" i „certyfikowany konsultant detoksykacji komórkowej", ale nie wiadomo, jakie te osoby mają kwalifikacje. Z powszechnych objawów, takich jak zmęczenie czy problemy ze snem, nie wynika potrzeba wykonania testu z włosa ani podejrzenie obciążenia metalami ciężkimi.

KARTA Z22

- MANIPULACJA DANYMI
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

Infografika przywodzi na myśl wiarygodne wyniki badań naukowych, ale brakuje w niej osi, dat, skali, jednostek i dokładnego opisu danych, więc sposób ich pokazania może wprowadzać w błąd. Autor sugeruje, że mleko powoduje problemy z kośćmi, choć samo podobieństwo dwóch wykresów tego nie dowodzi. Źródło opisane jako „raporty międzynarodowe" jest zbyt ogólne, żeby odbiorca mógł je sprawdzić.

KARTA Z23

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Komentarze budują nieufność wobec danych o zdrowiu dzieci, sugerując, że wykres może wywierać presję na rodziców. Zarzut pochodzi od nieokreślonej „znajomej z przychodni", więc

nie da się go sprawdzić. Marta nie wskazuje konkretnego błędu w danych ani w sposobie ich pokazania, tylko ogólnie twierdzi, że wykres jest „ustawiony". Stwierdzenie, że „statystyką zawsze da się coś udowodnić", to opinia przedstawiona jak pewna zasada, która ma wystarczyć do podważenia poprawnie opisanego diagramu.

KARTA Z24

- MANIPULACJA DANYMI
- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

Wartość 87% wygląda jak wynik badania, ale pochodzi jedynie z niejasnych „naszych obserwacji" – brakuje opisu metody, badanej grupy i wyjaśnienia pojęcia „przyspieszone starzenie". Hasło mówiące o skórze „starszej niż ty" ma wzbudzić niepokój i zwrócić uwagę na problem. Odbiorca nie dostaje też wiarygodnego źródła, które pozwalałoby sprawdzić, skąd pochodzą te dane i jak je ustalono.

KARTA Z25

- MANIPULACJA DANYMI
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Wynik „7 na 10 kobiet" brzmi jak statystyka, jednak pochodzi tylko z osobistego szacunku autorki, nie jest poparty wiarygodnym źródłem danych medycznych. Z ogólnych objawów nie wynikają ukryta choroba tarczycy ani potrzeba naturalnej odbudowy tego gruczołu.

SPRAWY SPOŁECZNE

KARTA S01

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Post pokazuje pojedyncze ogłoszenie o pracę bez ważnego kontekstu, np. informacji o stawce, godzinach, wymaganiach czy warunkach zatrudnienia. Komentarz wzmacnia ten przekaz, przedstawiając ocenę młodzieży jako fakt, choć nie wynika ona z żadnych danych.

KARTA S02

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

Miniatura sugeruje, że w szkołach dzieje się coś niepokojącego, a rodzicom celowo się o tym nie mówi. Widz ma poczuć strach i ciekawość, zanim jeszcze się dowie, o jaki problem chodzi. Materiał powołuje się też na „niezależnego obserwatora społecznego", ale nie wiadomo, kim jest ta osoba, jakie ma kompetencje i skąd ma swoje informacje.

KARTA S03

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Artykuł buduje niepokój wokół zwykłej sytuacji sąsiedzkiej i sugeruje, że brak rozmowy na klatce schodowej może być powodem do obaw. Powołuje się na ogólnie opisanego „eksperta", ale nie wiadomo, kim jest ta osoba, jakie ma kompetencje i na jakiej podstawie ocenia zachowanie sąsiada.

KARTA S04

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Autor na podstawie danych GUS o gospodarstwach jednoosobowych wyciąga zbyt kategoryczny wniosek o „rozpadzie więzi społecznych". Emocjonalne hasła o samotności i konieczności jej zatrzymania mają wzbudzić niepokój, choć samo mieszkanie w pojedynkę nie musi oznaczać samotności.

KARTA S05

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Wpis opiera się na niejasnym „podobno", bez źródła, dokumentów czy informacji o zasadach przyznawania mieszkań. Komentarz buduje poczucie krzywdy i podział na „mieszkańców" oraz „nowych". Autor z jednej opisanej sytuacji wyciąga ogólny wniosek, że uczciwi ludzie są zawsze pomijani.

KARTA S06

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Komentarze budują złość, przeciwstawiając „zwykłych mieszkańców" rowerzystom i aktywistom. Ich autorzy z samej informacji o projekcie rowerowym wyciągają też zbyt kategoryczny wniosek, że władze miasta nie dbają o remonty ulic i podejmują decyzje pod wpływem aktywistów.

KARTA S07

- MANIPULACJA DANYMI
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Komentujący źle odczytują dane, bo stopa bezrobocia rejestrowanego 5% nie oznacza, że 5% wszystkich Polaków nie pracuje.

To konkretna statystyka dotycząca osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Dodatkowo użytkowniczka wyciąga zbyt daleko idący wniosek, że „kto naprawdę chce znaleźć pracę, ten zawsze ją znajdzie", choć zatrudnienie zależy od wielu rzeczy, np. miejsca zamieszkania, zdrowia, kwalifikacji i dostępnych ofert.

KARTA S08

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Post odnosi się do pustego placu zabaw tylko w jednym momencie – bez informacji, czy dzieci korzystają z niego o innych porach dnia albo w inne dni. Z tej pojedynczej obserwacji Ewelina wyciąga zbyt szeroki wniosek, że z placu korzysta „garstka osób", zatem inwestycja była niepotrzebna.

KARTA S09

- GRA NA EMOCJACH
- MANIPULACJA DANYMI
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Tekst gra na emocjach, bo używa mocnych haseł o „rozpadzie wspólnoty" i „szokującej prawdzie", żeby wzbudzić niepokój. Wykres manipuluje danymi, bo oś zaczyna się od 60%, przez co spadek z 78% do 70% wygląda na większy, niż jest w rzeczywistości. Autor wyciąga też zbyt kategoryczy wniosek, że więzi sąsiedzkie wyraźnie zanikają, a młodsi traktują dom jak hotel, choć pokazano tylko jeden wskaźnik.

KARTA S10

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Materiał ma wzbudzić niepokój i od razu podważyć sens pomagania. Autor powołuje się tylko na relację anonimowego informatora,

ale nie podaje, kim jest ta osoba ani jak sprawdzić jej słowa. Z jednej historii o zalegających darach autor wyciąga też zbyt szeroki wniosek, że duże zbiórki charytatywne nie mają sensu.

KARTA S11

- GRA NA EMOCJACH
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Komentarze używają mocnych zwrotów, takich jak: „grosze”, „kpina” i „plucie w twarz emerytom”, żeby wzbudzić złość oraz poczucie krzywdy. Stwierdzenia, że „władza ignoruje wszystkich seniorów” i że starsi ludzie są „na samym końcu”, to ocena przedstawiona jak fakt, choć nie wynika ona bezpośrednio z informacji o waloryzacji.

KARTA S12

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Tekst pokazuje dane o liczbie zawartych małżeństw, ale pomija szerszy kontekst, np. zmiany demograficzne, wiek osób wchodzących w związki czy inne formy życia rodzinnego. Z samego spadku liczby małżeństw autor wyciąga zbyt szeroki wniosek, że rodzina traci znaczenie i przestaje być fundamentem społeczeństwa.

KARTA S13

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Wpis opiera się na krótkim fragmencie wypowiedzi burmistrza, bez podania pełnego kontekstu rozmowy i powodów decyzji. Komentujący wyciągają z tego zbyt szeroki wniosek, że władze miasta od lat ignorują młodych mieszkańców.

KARTA S14

- GRA NA EMOCJACH
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Pokazanie starszych osób czekających na zimnie i alarmujący ton sprawiają, że wpis mocno wpływa na emocje. Jednocześnie opisuje jedną sytuację pod przychodnią, bez podania informacji, czy był to typowy dzień, awaria systemu, opóźnienie lekarza albo inny wyjątkowy problem. Na tej podstawie komentujący wyciąga zbyt szeroki wniosek, że cała służba zdrowia przestała działać.

KARTA S15

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Autor używa dramatycznych haseł o ostatnim pokoleniu i końcu Polski, żeby wzbudzić strach. Z prawdziwej informacji o niskiej liczbie urodzeń wyciąga zbyt kategoryczny wniosek, że Polska przestanie istnieć i że młodzi sami będą utrzymywać całe państwo.

KARTA S16

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

Wpis opiera się na niejasnej informacji od „znajomej z administracji", nie zawiera żadnych danych, liczby zgłoszeń ani odniesień do oficjalnego komunikatu. Komentujący wyciągają z obecności młodzieży zbyt daleko idący wniosek o kradzieżach i bójkach. Całość buduje strach przed zwykłą sytuacją na osiedlu, zostawiając odbiorcę z sugestią, że mieszkańcy zaraz będą bali się wychodzić z domów.

KARTA S17

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- GRA NA EMOCJACH

Post opiera się na relacji „znajomej nauczycielki", ale nie wiadomo, kto to jest i czy opisuje konkretny problem, czy tylko własne wrażenie. Z tej jednej relacji autor wyciąga zbyt kategoryczny wniosek, że szkoła całkiem straciła kontrolę nad uczniami. Wypowiedź gra na emocjach odbiorców, m.in. przeciwstawiając sobie nauczycieli i rodziców.

KARTA S18

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Wpis opiera się na relacji „znajomej" i niepotwierdzonym „podobno", bez odwołania do regulaminu rekrutacji, listy kryteriów czy oficjalnych wyników naboru. Z jednej historii autorzy wyciągają zbyt szeroki wniosek, że rekrutacja jest niejasna, a miejsca mogą być przydzielane dzieciom „po znajomości".

KARTA S19

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- GRA NA EMOCJACH

Post pokazuje zdjęcie pustej sali, ale nie wiadomo, czego dokładnie dotyczyło spotkanie, jak było promowane, o której godzinie się odbyło i czy zdjęcie zrobiono przed rozpoczęciem, w trakcie czy po zakończeniu wydarzenia. Słowa o „smutnym widoku", „ściskaniu w gardle" i pytanie o to, czy „komuś jeszcze zależy", mają wywołać przygnębienie oraz poczucie winy.

KARTA S20

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Tekst pokazuje tylko dwa wakacyjne miesiące, brakuje danych dotyczących całego roku, liczby czytelników, sezonowości czy informacji o wydarzeniach w bibliotece. Ocena, że większość ludzi i tak wybiera internet, a tradycyjne wypożyczalnie książek odchodzą do przeszłości, jest przedstawiona jak fakt, choć wynika tylko z subiektywnych odczuć autora, a nie z konkretnych dowodów.

KARTA S21

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- GRA NA EMOCJACH

Wpis opiera się na relacji „znajomej z sekretariatu" i słowie „podobno", więc nie wiadomo, czy informacja jest dokładna i czego naprawdę dotyczyły rozmowy psychologa z uczniami. Komentarz buduje niepokój u rodziców, sugerując, że szkoła może obarczać ich winą za problemy wychowawcze.

KARTA S22

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- GRA NA EMOCJACH

Post pokazuje jedno zdjęcie z konkretnej godziny, bez podania informacji, jak centrum wygląda po południu, wieczorem albo w weekend. Słowa o „umieraniu miasta", „pustce" i dawnym życiu mają wywołać smutek oraz poczucie straty.

KARTA S23

- MANIPULACJA DANYMI
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Wynik ankiety wygląda przekonująco, ale głosowało tylko 39 osób obserwujących jeden profil. Taka grupa jest zbyt mała i przypadkowa, żeby na jej podstawie oceniać opinię wszystkich uczniów. Autor wyciąga też za daleko idący wniosek, że tradycyjna szkoła traci sens dla młodych ludzi.

KARTA S24

- GRA NA EMOCJACH
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Na miniaturze użyto hasła „pułapka na seniorów", żeby wzbudzić strach przed korzystaniem z aplikacji bankowych. Historia jednej osoby została pokazana bez kontekstu, np. bez wyjaśnienia, że problemem był fałszywy link, a nie sama aplikacja. Autor wyciąga z jednego oszustwa zbyt kategoryczny wniosek, że seniorzy powinni całkiem zrezygnować z bankowości w telefonie.

KARTA S25

- GRA NA EMOCJACH
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Post pomija ważny kontekst: z informacji wynika, że wnioski można składać także online, a nie, że urząd likwiduje obsługę na miejscu. Tekst gra na emocjach, pokazując seniorów jako osoby pozostawione bez pomocy. Z samego wprowadzenia dodatkowej opcji internetowej autor wyciąga też nieuprawniony wniosek, że starsi mieszkańcy zostaną sami z problemami.

ŚRODOWISKO I KLIMAT

KARTA K01

- GRA NA EMOCJACH
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Post gra na emocjach, bo sugeruje, że odbiorcy są „ciągle manipulowani", co ma wzbudzić oburzenie i nieufność. Informacja jest wyrwana z kontekstu, ponieważ pojedynczy zimowy poranek pokazano bez szerszych danych i bez rozróżnienia między pogodą a klimatem. Pojawia się też nieuprawniony wniosek, bo na podstawie jednego zdjęcia autor i komentująca stwierdzają, że globalne ocieplenie to mit.

KARTA K02

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Miniatura gra na emocjach, bo używa alarmistycznego hasła „PRAWDA O WIATRAKACH", wywołując emocje u odbiorcy. Pojawia się też niewiarygodne źródło, ponieważ autor powołuje się na „analityka energii" i „dane", ale nie podaje, kim jest ta osoba ani skąd pochodzą informacje. Nieuprawniony wniosek widać w sugestii, że jedna turbina może być większym problemem niż „cała stara energia", mimo że karta nie pokazuje dowodów na tak mocne porównanie.

KARTA K03

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Tytuł gra na emocjach, bo sugeruje, że przez „jedną niewinną czynność" plastik może trafiać prosto do szklanki odbiorcy.

Źródło jest niewiarygodne, ponieważ tekst opiera się tylko na „obserwacjach redakcji", bez konkretnych danych, badań lub ekspertów. Pojawia się też nieuprawniony wniosek: z faktu, że mieszkańcy niektórych osiedli częściej martwią się o wodę, autor formułuje konkluzję, że przyczyną musi być jedno konkretne zachowanie.

KARTA K04

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Post opiera się na „autorskiej metodzie" influencera, ale nie podaje jego kompetencji, źródeł ani danych potwierdzających skuteczność porad. Stwierdzenie, że nie ma lepszego sposobu na zmniejszenie „swojego śladu węglowego", jest przedstawione jak pewny fakt, mimo że nie wiadomo, jak to sprawdzono.

KARTA K05

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Wątek opiera się na opinii znajomego mechanika, bez podania konkretnych danych, badań czy wiarygodnych źródeł. Z tej ograniczonej informacji autorzy wyciągają szeroki wniosek, że stare auta są ogólnie bardziej przyjazne środowisku niż nowe. Dodatkowo stwierdzenia, że „nowe auta to głównie marketing" albo że produkcja pożera więcej energii niż późniejsze spalanie, są przedstawione jak fakty, chociaż nie zostały udowodnione.

KARTA K06

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

Wiadomość gra na emocjach, bo używa alarmistycznych haseł: „Pilne!", „może poważnie szkodzić zdrowiu" i „Przekażcie dalej!".

Źródło jest niewiarygodne, ponieważ informacja pochodzi od „sąsiadki" i rzekomo „z pierwszej ręki z sanepidu", ale nie ma żadnego linku, komunikatu ani nazwiska osoby, którą można sprawdzić. Ważne jest też to, że Paweł ignoruje oficjalny komunikat Urzędu Miasta zaprzeczający plotce.

KARTA K07

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Ewa wyciąga zbyt szeroki wniosek jedynie na podstawie przykładu wujka ze wsi. To, że w jednej miejscowości powietrze wydaje się dobre, nie dowodzi, że piece nie wpływają na smog gdzie indziej. Pojawia się też gra na emocjach, bo komentarz przeciwstawia „ludzi na wsi" mieszkańcom miasta, którzy rzekomo „szukają problemów", zamiast rzeczowo rozmawiać o źródłach zanieczyszczeń.

KARTA K08

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Post gra na emocjach, bo pada w nim pytanie: „Czy to koniec polskiego miodu?", co buduje niepokój wokół przyszłości pszczelarstwa. Pojawia się też nieuprawniony wniosek, ponieważ na podstawie komunikatu o ochronie dzikich zapylaczy autor wysuwa sugestię, że polski miód może stać się luksusem, mimo że w samej treści zaznaczono, że działania nie oznaczają zakazu hodowli pszczół miodnych.

KARTA K09

- MANIPULACJA DANYMI
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Treść wykorzystuje dane IMGW, ale wykres pokazuje je w sposób, który przesadnie powiększa różnice między temperaturami,

zwłaszcza między 2023 a 2024 rokiem. To manipulacja danymi, bo sposób przedstawienia liczb wpływa na odbiór skali zjawiska. Pojawia się też nieuprawniony wniosek, ponieważ na podstawie danych dotyczących tylko kwietnia w trzech kolejnych latach autor sugeruje, że za kilka lat w Polsce możemy mieć kwietniowe temperatury jak we Włoszech.

KARTA K10

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Autor po miesiącu testowania jednego samochodu formułuje konkluzję o samochodach elektrycznych ogólnie i sugeruje, że „elektryki wcale nie są tak ekologiczne". To nieuprawniony wniosek, bo taka ocena wymagałaby porównania wielu modeli, sposobów ładowania, produkcji, eksploatacji i całego cyklu życia auta. Pojawia się też opinia podana jako fakt, ponieważ autor przedstawia HybridWay City jako „faworyta" i „rozsądniejszy wybór", choć nie pokazuje jasnych kryteriów rankingu ani danych, które by to potwierdzały.

KARTA K11

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU

Z pojedynczej sytuacji, czyli wysypki u jednej osoby po zjedzeniu kukurydzy, nie można wyciągać wniosku, że problemem była sama kukurydza, jej pochodzenie albo GMO. Komentarz o ograniczeniach upraw GMO w innych krajach pokazuje szerszy temat bez kontekstu i nie dowodzi, że ten konkretny produkt pochodzi z takich upraw lub wywołał reakcję zdrowotną.

KARTA K12

- GRA NA EMOCJACH
- MANIPULACJA DANYMI

Tekst gra na emocjach, bo zawiera określenia takie jak „gigantyczny kataklizm" czy „strażacy nie mają już sił", które wzmacniają dramatyzm sytuacji. Pojawia się też manipulacja danymi, ponieważ wynik internetowej ankiety portalu – „92% głosujących" – może sprawiać wrażenie mocnego dowodu, choć taki sondaż nie pokazuje reprezentatywnej oceny skali pożaru ani jego skutków. Dane służb i emocjonalne reakcje mieszkańców warto od siebie oddzielać.

KARTA K13

- MANIPULACJA DANYMI
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Post wykorzystuje dane z wiarygodnego źródła, ale wykres może wprowadzać w błąd, bo oś Y zaczyna się od 140 mln ton, przez co spadek wygląda na dużo większy. Pojawia się też nieuprawniony wniosek, ponieważ wyłącznie na podstawie spadku emisji na przestrzeni roku komentujący twierdzi, że cała polityka klimatyczna działa znakomicie.

KARTA K14

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Film wykorzystuje prawdziwą informację, że kot domowy nie jest prawnie uznany za inwazyjny gatunek obcy, ale pomija ważny kontekst, że koty wychodzące mogą stanowić zagrożenie dla ptaków i innych małych zwierząt. Pojawia się też nieuprawniony wniosek, bo z braku statusu „gatunku inwazyjnego" autor wysnuwa tezę, że wypuszczanie kotów na dwór nie powinno być traktowane jako problem ekologiczny.

KARTA K15

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- GRA NA EMOCJACH
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Wpis dotyczy problemu z awarią butelkomatu w jednym markecie, ale komentujący wyciągają z tego zbyt szeroki wniosek o całym systemie kaucyjnym. Pojawia się gra na emocjach, bo komentarze zawierają sformułowania typu „każą nam", „nasze pieniądze" i „oszustwo", które wzbudzają złość. Stwierdzenie, że awarie są „oszustwem z art. 286 KK", jest przedstawione jak fakt, chociaż nie pokazano żadnych dowodów ani podstaw do takiej oceny.

KARTA K16

- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Post powołuje się na „badania naukowców prowadzone przez 10 lat", ale nie podaje ich tytułu, autorów, miejsca publikacji ani sposobu przeprowadzenia. Przez to trudno sprawdzić informację o 80% mniejszej ilości odpadów. Pojawia się też opinia podana jako fakt, bo EcoBottle zostaje przedstawiona jako „sprawdzone rozwiązanie" i najlepszy produkt ułatwiający życie bez plastiku, ale nie wiadomo, kto stworzył ranking ani według jakich kryteriów.

KARTA K17

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

Wpis tworzy presję czasu i zachęca do szybkiego działania obietnicą dużej zniżki. Źródłem jest tylko Marek z grupy osiedlowej, który nie podaje nazwy firmy, szczegółów oferty ani sposobu sprawdzenia, czy akcja jest prawdziwa.

KARTA K18

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Wpis gra na emocjach, bo przedstawia temat strefy czystego transportu jako konflikt między „zwykłymi kierowcami", urzędnikami i „elitami". Pojawia się też nieuprawniony wniosek, ponieważ z informacji, że transport drogowy może być jednym ze źródeł zanieczyszczeń, autor wysnuwa tezę, że urzędnicy używają tego jako pretekstu do utrudniania życia kierowcom.

KARTA K19

- GRA NA EMOCJACH
- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU

Relacja gra na emocjach, bo używa obrazu dzieci dorastających w świecie „zasypanym śmieciami", aby wywołać strach lub poczucie winy. Informacja jest wyrwana z kontekstu, ponieważ dane GUS dotyczą zebranych odpadów komunalnych ogółem, a relacja sugeruje, że chodzi głównie o śmieci trafiające na wysypiska oraz jednorazowe butelki, kubki i torby.

KARTA K20

- GRA NA EMOCJACH
- MANIPULACJA DANYMI
- OPINIA PODANA JAKO FAKT

Miniatura gra na emocjach, bo zastosowane w niej hasło „Jesteśmy mordercami!" i obraz samotnego orangutana wywołują poczucie winy i strach. Tytuł manipuluje danymi, bo raport WWF mówi o spadku średniej liczebności monitorowanych populacji dzikich kręgowców o 73%, a nie o tym, że zabito 73% wszystkich zwierząt na Ziemi. Pojawia się też opinia podana jako fakt, bo autor stwierdza, że „jesteśmy już bez szans", choć to jego katastroficzna ocena, a nie pewny wniosek z raportu.

KARTA K21

- GRA NA EMOCJACH
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Tytuł posta istotnie wpływa na emocje odbiorcy, mając wzbudzić niechęć lub irytację wobec osób alarmujących o wycinkach lasów. Post wykorzystuje prawdziwe dane GUS, ale wyciągnięty z nich wniosek jest zbyt szeroki. To, że lasy zajmują 29,6% powierzchni Polski, nie oznacza automatycznie, że alarmowanie o wycinkach to przesada albo że problem znika. Do rzetelnej oceny trzeba sprawdzić też m.in. lokalizację wycinek, typ lasów, ich wiek, stan przyrodniczy i nowe nasadzenia.

KARTA K22

- GRA NA EMOCJACH
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

Post gra na emocjach, bo używa obrazów „betonowych przestrzeni bez cienia i zieleni" oraz dzieci dorastających w takim otoczeniu, aby wzbudzić smutek i niepokój. Pojawia się też niewiarygodne źródło, ponieważ Franek pisze, że „regularnie czyta" o tysiącach wycinek rocznie, ale nie podaje żadnych konkretnych danych, raportów, autorów artykułów ani źródeł, które można sprawdzić.

KARTA K23

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK

Nagranie pokazuje martwego ptaka znalezionego w pobliżu farmy wiatrowej, ale nie wyjaśnia, co było przyczyną jego śmierci i czy turbina miała z tym związek. To informacja wyrwana z kontekstu, bo brakuje danych o skali problemu, badaniach i innych możliwych przyczynach. Pojawia się też nieuprawniony wniosek, ponieważ redakcja na podstawie jednego nagrania sugeruje poważne skutki całej energetyki wiatrowej.

KARTA K24

- NIEUPRAWNIONY WNIOSEK
- NIEWIARYGODNE ŹRÓDŁO

Autor wpisu wyciąga zbyt szeroki wniosek z niekonkretnej informacji o tym, że część nowo sadzonych drzew może nie przeżywać pierwszych lat. Na tej podstawie ocenia wszystkie programy zazieleniania jako nieskuteczne. Pojawia się też niewiarygodne źródło, bo nie wiadomo, skąd pochodzi informacja o skali problemu, a polecana strona „Stop zielonym wydatkom" brzmi jak źródło nastawione przeciwko takim programom, nie jak neutralne opracowanie.

KARTA K25

- INFORMACJA WYRWANA Z KONTEKSTU
- GRA NA EMOCJACH

Relacja gra na emocjach, bo używa hasła „Kosztowna pomyłka!" oraz zwrotów o „miliardach", wymianie pieców i wyższych rachunkach, żeby wzbudzić złość i poczucie straty. Informacja jest wyrwana z kontekstu, ponieważ autor zestawia dane o wzroście udziału OZE z danymi o przekroczeniach PM2,5, jakby te liczby były wyznacznikiem skuteczności albo nieskuteczności działań klimatycznych. Brakuje wyjaśnienia, że jakość powietrza zależy od wielu czynników.

ŁOWCY
DEZINFORMACJI